

MORGENBLADET

Cuba libre

I USAs konservative tenketanker blandes seriøs forskning med forestillinger som mildt sagt er overraskende.

Giertsen, Fredrik

Man skulle tro at en som skrev om et land som Cuba i utgangspunktet var nysgjerrig på det som rører seg i samfunnet der. Så ikke med Mark Falcoff, som i sin bok *Cuba the Morning After* raskt penser inn på Cuba utelukkende som en økonomisk enhet – landet reduseres til en mynt på bakken mens forfatteren vurderer om det er verdt å bøye seg ned og plukke den opp.

Nykonservativ revisjonisme. Mark Falcoff er Latin-Amerika-spesialist ved den erkekonservative tenketanken American Enterprise Institute, og *Cuba the Morning After* er en gjenkjennelig blanding av grundig research og livsfjern paranoia. Boktittelen henspiller på den forjettede dagen da Castro en gang vil være borte, og øya igjen vil ligge klar for dollarinvasjon – enten i form av forretninger og investeringer, eller som en ny start på Batista-tidens ambisjoner om å gjøre Havanna om til en tropisk utgave av Las Vegas.

Innledningsvis er det særlig to gjengse oppfatninger Falcoff vil til livs: for det første at Fidel Castros forgjenger Fulgencio Batista var så ondskapsfull som så mange hevder, dernest at det er så godt å leve på Cuba som FNs statistikker viser. Batista regjerte Cuba stadig mer diktatorisk i periodene 1933-44 og 1952-59, og ifølge Falcoff var amerikanerne desperate etter å finne noen bedre da Castros lille gruppe med geriljasoldater tok makten gjennom kommunistenes kupp i 1959. Castro har heller aldri vært noen demokrat, men regjeringens satsing på gratis skolegang og helsestell for alle plasserer Cuba høyt på FNs «Human Development»-liste. I 2003 lå landet på 52. plass, med kun fire latinamerikanske land foran seg. Dette er mer enn Falcoff kan tåle, og revisjonisten i ham trer frem for å flytte på tallene. Når sant skal sies, så har det gått gradvis verre med cubanere flest siden Sovjetunionens oppløsning i 1991, og Fidel har måttet introdusere noe han kaller «den spesielle perioden».

Sikkerhet kontra investeringer. I det store og hele er det to ting Mark Falcoff interesserer seg for, nemlig hvordan Cuba ligger til for fremtidige amerikanske investeringer, og hva slags sikkerhetstrussel øya eventuelt representerer for USA. Falcoff er på sitt beste (og mest skremmende) når han drøfter hvordan amerikanere og eksilcubanere kan gå rettens vei for å få tilbake det de tapte til revolusjonen. Han sammenligner med rettsoppgjøret i det post-sandinistiske Nicaragua (mens han behendig unnlater å nevne FN-dommen fra 1986, der USA ble dømt til å betale Nicaragua erstatning etter kontras-krigen). Heldigvis konkluderer han nokså brått med at slike søksmål

sannsynligvis vil ende uten gevinst, blant annet fordi den cubanske stat er lite solvent.

Da president Bush i 2002 lanserte sin «ondskapens akse», fant han i første omgang bare plass til Iran, Irak og Nord-Korea på listen. Men han lot ganske snart sin medarbeider John Bolton – statssekretær for internasjonal sikkerhet, viseutenriksminister og blant administrasjonens mest høyrevridde – tilføye Syria, Libya og Cuba. Av disse er anklagen mot Cuba den klart svakeste, noe også Falcoff etter en nitidig vurdering sier seg enig i. På veien til denne konklusjonen har han imidlertid kommet med mange drypp: Han har rukket å nevne at Cubas visepresident var på besøk i Teheran i 2000, og at en cubansk avhopper har fortalt om eksperimenter med å injisere virus i trekkfugler på vei nordover.

Dette kan ses på som nøktern sikkerhetsanalyse, som propaganda eller som latterlig paranoia. Falcoff peker selv på et metodologisk problem ved en slik situasjon, i det han ser for seg en CIA-medarbeider tenke: «best å ta i litt ekstra, så ingen kan kalle meg skjødsløs». Etter Irak-invasjonen har vi sett at de som gjennomskuet løggen fremdeles har bevisbyrden imot seg, og en dreven aktor som først uten grunnlag antyder at tiltalte er farlig, for senere å trekke tilbake påstanden, har likevel plantet frykt i juryen.

Frykten er mitt våpen. Amerikanere generelt er overraskende opptatt av Cuba, noe et blikk i et av deres biblioteker eller en bokhandel ville vise: Litteratur om «den store øya» – «la isla grande» – finnes overalt. Den sterke politiske polariseringen gjør at det dessverre kommer ganske få nøkterne bøker, men Falcoffs bok unngår den mest åpenbare fellen, nemlig å drukne i den endeløse retorikken om Castros lemfeldige forhold til menneskerettighetene (hvis evige motsvar er beskyldninger om de negative effektene USAs boikott av Cuba har hatt). Falcoff legger mer vekt på å fyre av skremmeskudd om masseødeleggelsesvåpen og fremtidige krav om erstatning for tapt eiendom, og dette virker kun som forhandlingskort som kan forsakes når det en dag skulle bli aktuelt. Han forbereder seg til å knuse kommunistene i rettssalen.

Om det er opinionen som er målgruppen, virker det vel så naturlig å plante frykt som å være informativ. Falcoffs bok er nok likevel snarere beregnet på amerikanske myndigheter, næringsliv og interessegrupper.

Snevert utsyn. Falcoff gir inntrykk av å ha overraskende liten innsikt i cubanske forhold, og boken setter amerikanske geopolitikere, representert ved forfatteren selv, i et stadig merkeligere lys. Det eneste han forteller fra egne besøk på Cuba, er at hans firestjernes hotell «was basically a first-class rather than a luxury facility». Han skriver at den «snille» voodoo'en på øya, kalt santería, finnes «to a perhaps surprising degree – among whites as well». Han har med andre ord ikke beveget seg langt fra sitt firestjernes hotell,

for ren katolisisme, som Paven vil ha den, finnes nok ikke på Cuba. Og han har vel heller ikke vært i New Orleans i sitt eget land, for også der holder det med et blikk inn i bakgatene før voodoo er mer enn turisme. Falcoff er for pertentlig til å nevne prostitusjon som en uheldig bigeskjeft relatert til turisme, og denne fornedringen glipper unna hans elendighetsbeskrivelse. Hans egne landsmenn er imidlertid noe for seg selv, mener han: «American tourists – unlike their Canadian, European, or Latin American counterparts – are intrusive and inquiring.» Hvordan kan en forsker plutselig si noe så idiotisk?

Cuba the Morning After eksemplifiserer mangelen på balanserte uttrykk i forholdet mellom USA og Cuba. Den ignorerer to av de tre aktuelle episentrene, Havanna og Miami, og er gjennomgående preget av Washingtons strategier og ideer. Lærer man så noe av denne boken? Det må være at antiglobaliseringsmaskoten Fidel Castro er pop i Harlem, og at flere demokrater i Senatet har sympati for ham. Faktisk ender boken med at «Cuba of today has nothing the USA wants», og for meg gjorde denne konklusjonen at jeg begynte å synes synd på forfatteren. Men da er vi inne på følelser igjen.

Politisk geografi

Mark Falcoff
Cuba the Morning After
241 sider. AEI Press. 2003

Publisert 07. mai 2004